

SEJTKOVÁ Mirka

Královny a věnná města v Čechách za vlády Lucemburků

Diplomová práce

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta, Ústav českých dějin

Praha 2008, 113 str. rkp.

Oponentský posudek

Věnná města českých královen představují specifickou, nesporně zajímavou a dosud ne plně objasněnou historickou kapitolu, která jednak směřuje k otázkám souvisejícím s hmotným zajištěním královské rodiny, v tomto případě manželek panovníků, jednak tvoří svébytný výsek z mnohotvárné problematiky českých středověkých měst. Mirka Sejtková se podjala dosti obtížného úkolu, totiž jak z nemnoha a navíc torzovitých zpráv předložit pokud možno komplexní obraz, čím tato města byla, jak se formovala, kdy se dá počítat s jejich vznikem, co je spojovalo, jaký měla ve své době smysl a jak se původní „úmysl“ či „záměr“ realizoval.

Důkladněji se nemohla opřít prakticky o nic. Nechybějí sice starší ani novější práce, které se věnnými městy buď jako celkem, anebo jako městskými obcemi zabývají, nicméně ty nejpodstatnější otázky se z jejich záběru vytrácejí. A to pomíjíme-li kvalitu, často podbarvenou spíše regionálním zájmem než moderně pojatým srovnávacím a pramenně podloženým výzkumem. Tento výpadek nemůže nahradit ani solidní článek Františka Musila, příliš krátký na to, než aby se mohl tématem zabývat v plnější šíři (2004). Podobně encyklopedické dílo Karla Kuči se dotýká jednotlivých měst v horizontální rovině a bez zřetele k věnným městům jako svébytnému fenoménu, třebaže s cennými postřehy k jednotlivým místům, což je dáno již samým charakterem této obsáhlé práce.

Po nezbytném úvodu diplomantka rozčlenila látku do pěti kapitol, z nichž první a třetí se dále jemněji dělí. Trochu zbytečný se zdá začátek první z nich (*Základní charakteristika královských měst*), v němž koncentrovaně shrnula základní charakteristiky středověkého městského vývoje, ač na druhé straně lze chápat, že si tím chtěla vytvořit odrazový můstek k dalšímu, to již členitěji se rozvíjejícímu výkladu. V dalších oddílech první kapitoly se pak skrývá jádro autorčina hlavního úsilí. Mirka Sejtková řadí mezi věnná města celkem deset městských lokalit, které však, jak ukazuje další výklad, netvořily vyvážené a v jednom času fungující „společenství“ (specifické zejména pozdní Teplice). Tato města potom odlišuje co

do jejich váhy a významu (prim hrál bezesporu Hradec Králové) a hledá odpověď na otázku po jejich nerovnoměrném územním rozprostření (východní, částečně střední Čechy). Správně konstatuje, že ani věnná města „se hlavními znaky v ničem nelišila od ostatních královských měst“, kde „hlavním pánem nepřestával být panovník“ (s. 15). Nic na tom neměnila ani vazba ke královnám ať za manželova života, nebo během vdovství, kdy – jak se zdá – jejich význam dočasně stoupal. V další části se diplomantka věnuje počátkům a institucionálnímu vývoji věnných měst, který svými prapočátky spadá hluboko do předlucemburské éry. V těchto partiích zaměřila pozornost vůbec k majetkům kněžen a královen, které se zdaleka neomezovaly jen na města (ta ostatně v pravém smyslu existovala teprve od 13. století). Po mém soudu by bylo třeba se těmto majetkům věnovat ještě hlouběji, neboť i tyto aspekty tvoří širší součást pojednávaných otázek; mimořádně instruktivní jsou např. údaje k Lysé nad Labem z konce 13. století, označované jako (královnino) „trhové místo“ (RBM II, č. 1534, s. 661, č. 1624, s. 697). Sám vznik a dílčí dotvoření instituce věnných měst spojuje Mirka Sejtková – nikterak překvapivě - s přelomem 13. a 14. století, vlastně ještě s koncem přemyslovské epochy. V dalším výkladu diplomantka rozebírá sdělnou hodnotu pramenů lucemburského období, posléze s důrazem na rozbor a charakteristiku konkrétních dokladů (obsahy privilegií aj.).

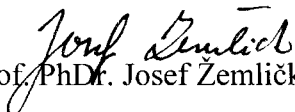
Ve třetí kapitole jsou prezentovány medailóny trojice nejvýznamnějších věnných měst, totiž Hradce, Mělníka a Chrudimi, přičemž v případě Mělníka nechybí upozornění na staré (a dosud ne plně objasněné) spojení tohoto města s manželkami panovníků („královna“ Emma na přelomu 10. a 11. století). Tady jakoby diplomantka poněkud tápala, neboť dosti mechanický shrnující popis městského areálu a městských dějin (včetně správních otázek, hospodářské problematiky aj.) souvisí s tématem jen to té míry, že to byla „věnná města“, avšak zda a čím se lišila od jiných královských *civitates*, se příliš nedozvídáme. Jistě, na jedné straně je to dáno stavem pramenů, přesto by možná nechyběly stopy, jak jejich přímou absencí alespoň zčásti napravit (větší pozornost by mohla být věnována patronátu zdejších kostelů, popř. jiné indicie). Poslední kapitoly resumují věnných rolí měst za husitství a velmi stručně zasahují ještě do pohusitského období, kdy v jejich osudech zanechaly výraznou stopu Barbora Celská a Johana z Rožmitálu.

Kladem práce je vcelku spolehlivé zachycení a zabudování relevantních pramenů do vývojového kontextu, uvážlivé nakládání s výpověďmi pramenů se snahou zachytit jak znenáhlé formování „instituce“ věnných měst, tak jejich dalších fází. Přesto celkový dojem vyznívá tak, že práce je spíše souborem „biografií“ jednotlivých věnných měst než jejich syntézou jako celku. Po mém soudu je příliš široký i studovaný rámec (bohatě by stačilo

předhusitské období), podobně se někdy záběr rozjíždí do přílišné šíře, čímž poněkud slábne hlavní smysl, totiž historické postižení fenoménu zvaného věnná města v jeho celku. Na škodu by nebyl ani pohled „za hranice“; samozřejmě ne detailní, ale alespoň pro představu, jak tam se praktikovalo „vyživování“ manželek panovníků. Místy by se dala rozšiřovat literatura k některým městům. Z formálních připomínek bych upozornil na nezbytnost citovat ze standardních edic, např. Kosmu z klasického Bretholzova vydání v MGH a ne z Fontes rerum Bohemicarum (např. s. 56), podobně jako Maiestas Carolina z Hergemöllerovy moderní edice *Maiestas Carolina. Der Kodifikationsentwurf Karls IV. für das Königreich Böhmen von 1355*, München 1995 (s. 14).

Přesto se domnívám, že diplomová práce Mirky Sejtkové *Královny a věnná města v Čechách za vlády Lucemburků* je dobrým a střízlivým vkladem k problematice, která zatím stojí v pozadí medievistických zájmů, byť se hlásí k tématům, jež si pozornost zaslouží. Obsahuje standardní vybavení poznámkovým aparátem, soupisem pramenů a použité literatury, závěrečná příloha navíc nabízí „Stručné registry listin týkajících se věnných měst“. Proto ji navrhuji k úspěšnému obhájení s předběžným oceněním velmi dobře (2) s tím, že konečný výsledek záleží na výsledku vlastního obhajovacího řízení.

Praha, 31. srpna 2008

prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc.
oponent